

Усе викладене вище дає нам змогу дійти висновку, що успішне вирішення навчальних завдань початкової школи неможливе без використання в педагогічній діяльності сучасних технологій. Пошук і розробка ефективних технологій навчання є характерними для всієї сучасної педагогіки та суміжних з нею дисциплін. Однією з таких технологій є ігрова. Незважаючи на частоту використання ігрових технологій, в учителів все ж таки виникають проблеми щодо їх упровадження в навчально-виховний процес початкової школи. З метою виявлення причин цих проблем і з'ясування стану теоретико-методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи нами було розроблено та проведено анкетування. Аналіз результатів анкетування показав, що існують прогалини як теоретичного, так і практичного характеру, що зумовлює введення нових курсів з фахової підготовки.

Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні та створенні класифікації лінгвістичних ігрових технологій, які б могли застосовуватися у практиці початкової школи.

Література

1. Микитинська М.І., Мацько Н.Д. Математичні ігри / М.І. Микитинська, Н.Д. Мацько. К., 1980. – С. 5–11.
2. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко. – К. : Генеза, 1999. – 389 с.
3. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии / Г.К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 256 с.
4. Шмаков С.А. Игры учащихся – феномен культуры / С.А. Шмаков. – М. : Новая школа, 1994. – 219 с.

КАМОЗИНА Н.В.

УПРАВЛІННЯ КОЛЕДЖАМИ У ФРАНЦІЇ

Зміни в суспільно-політичній структурі нашої країни зумовлюють актуальність державно-громадського управління освітою. Стрімкі зміни політичної, економічної, соціальної та культурної сфер людської діяльності вимагають суттєвої перебудови системи державного управління освітою.

Стратегічні цілі, завдання, пріоритетні напрями й основні шляхи радикальних перетворень в управлінні системою освіти визначені Конституцією України, законами України “Про освіту”, “Про професійно-технічну освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про позашкільну освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про вищу освіту”, Указом Президента України “Про національну програму “Діти України”, Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ ст. та іншими актами, що спрямовують на пошук нових, відкритих і демократичних моделей управління освітою, які мають утверджуватися як державно-громадські та орієнтувати освітні процеси на постійний розвиток. При цьому важливо передбачити органічне поєднання засобів державного впливу з громадським управлінням, що розширюватиме управлінські можливості громадської думки.

Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність значної кількості праць вітчизняних і зарубіжних авторів (Л. Зязюн, К. Корсак, Н. Лавриненко, Е. Покладюк, А. Шевченко, П. Сікорський, А. Жоель, Б. Гранже, А. Карпофф, Т. Марченко), що стосуються державної освітньої політики й управління осві-

тою. Однак ще не знайшли достатньої розробки та висвітлення питання управління загальним навчальним закладом на державно-громадських засадах на рівні освітнього закладу з урахуванням сучасних законодавчих та нормативних актів з питань освіти в Україні.

Державні та громадські структури мають поєднати зусилля в управлінні освітньою сферою. Французька система освіти вже має певний досвід в розподілі повноважень між цими структурами. Процеси децентралізації, що відбулися на всіх рівнях управління освітою, приділяють велике значення наданню повноважень саме закладам середньої освіти.

У Франції до закладів середньої освіти належать материнські та елементарні школи, коледжі та ліцеї.

Метою статті є аналіз реформаційного досвіду Франції в галузі управління коледжами, залучення до освітніх справ державних, громадських структур, батьківських об'єднань.

Перед автором статті поставили такі завдання:

1) визначити особливості організації державно-громадського управління у коледжах Франції;

2) показати державно-громадське управління коледжами.

У Франції коледжі входять до компетенції департаменту. Коледжі самостійно вирішують питання педагогіки та виховання, а також фінансові питання. Їхня автономія стосується організації навчального закладу, використання додаткових навчальних годин, підготовки до орієнтації та визначення дій з додатковою освітою, відкритості навчального закладу до економічного та соціального середовища свого регіону, факультативної діяльності. Ця самостійність здійснюється в рамках чинних законів і правил, а також з обліком педагогічних і виховних цілей, сформульованих владою навчального округу й міністерством освіти. Всі рішення, що стосуються шкільного життя, затверджує адміністративна рада за пропозицією керівника школи. Ці рішення можуть бути скасовані владою навчального округу, тобто вони не є обов'язковими до виконання, на відміну від рішень колегіальних рад, що існують при місцевих органах влади.

Комуна – власник або публічна установа міжкомунального співробітництва, що відповідає за коледжі, які існували станом на 1 січня 1986 р., новостворена комуна або публічна установа міжкомунального співробітництва, що відповідає за коледжі, створені після цієї дати, беруть участь в інвестиційних витратах цих установ, за винятком витрат на матеріали, на умовах, встановлених угодою з департаментом.

Під час відсутності угоди між зацікавленими об'єднаннями участь у витратах комун або публічних установ міжкомунального співробітництва встановлюється представником Держави в департаменті, з урахуванням середньої реальної частки участі комун або публічних установ у виробничих інвестиційних витратах коледжів, зафіксованих за чотири останніх бюджетних роки, до 1 січня 1986 року, у веденні департаменту.

Керівник школи виносить на розгляд адміністративної ради *проект шкільного бюджету*, розроблений з урахуванням фінансових можливостей й у рамках загальної політики департаменту або регіону.

Проект навчального закладу розробляють усі партнери та приймає адміністративна рада: він визначає окремі особливості впровадження програм національної освіти. Проект дає змогу кожному навчальному закладу сприяти виконанню завдань, що намічені центральними органами Національної освіти, враховуючи різноманітність контингенту учнів та умов навчання.

Міністерський циркуляр від 17 травня 1990 р. визначає мету проекту навчального закладу, засоби його реалізації й належні процедури. Зміст проекту полягає в тому, щоб передбачити таку організацію навчального процесу, яка враховувала б можливості школи й склад учнів. Мета проекту – сформулювати завдання школи в конкретних умовах.

Проект навчального закладу – це всеохоплюючий документ, що стосується всіх сторін внутрішнього життя й зовнішніх зв'язків школи. Він встановлює найширші рамки педагогічної діяльності школи й включає кілька аспектів, жоден з яких не може розглядатися у відриві від інших. Проект – це також програма дій. З-поміж основних його компонентів – педагогічний план, політика навчальної й професійної орієнтації учнів і включення молодих людей у суспільне й професійне життя, механізми зв'язків школи з навколишнім середовищем. Далі циркуляр уточнює роль глави навчального закладу при підготовці проекту й підкреслює необхідність участі в його розробці всієї шкільної громадськості. Засобами реалізації шкільного проекту є: навчання, що відповідає інтересам всіх учасників (учителів, батьків, шкільних делегатів і т. д.); програма матеріально-господарського обладнання школи; управління реалізацією проекту. Наступні процедури передбачають подання проекту на розгляд адміністративної ради школи, передачу його в ректорат навчального округу, одержання додаткових коштів на його реалізацію й т. д. Передбачена оцінка проекту як у самому навчальному закладі, так і за його межами.

Дирекція складається з керівника навчального закладу, його заступника, керівника з господарської частини та головних радників з вихованої роботи.

Адміністративна рада складається з 30 членів (24 членів у коледжах, де менше ніж 600 учнів): 1/3 представників персоналу навчального закладу; 1/3 представників батьків учнів та учнів; 1/3 представників органів місцевого самоврядування, адміністрації навчального закладу та персоналу. Адміністративна рада регулює після обговорення справи навчального закладу та затверджує проект закладу, правила розпорядку та бюджет.

Адміністративна рада колежу – це колегіальний орган, у якому рівною кількістю голосів представлені три сторони – місцеві виборні представники влади й адміністрація школи, викладачі й технічний персонал, учні і їхні батьки. Головою є директор школи.

Рада не тільки виконує консультативну функцію, але й правочинна приймати рішення. Вона затверджує правила внутрішнього розпорядку, для того, щоб у школі дотримувалися принципи світськості, плюралізму, терпимості й поваги до навколишніх, поступового приучення школярів до самостійності. Рада затверджує бюджет школи й визначає умови використання її педагогічної самостійності, що здійснюється в рамках національних пріоритетів і відповідно до них. Розробляючи проект навчального закладу, що враховує соціальне ото-

чення, склад учнів, методи навчання, наявні кошти й оптимальні методики, рада формулює цілі й контролює дії, спрямовані на ефективне професійне орієнтування учнів, зниження відсотка другорічництва, удосконалення технічного навчання й т.д. Всі рішення ради передаються представникам держави, місцевої адміністрації й навчального округу, щоб ті могли контролювати діяльність навчального закладу. Постійна комісія готує засідання адміністративної ради.

Педагогічні групи, утворені (з педагогів та учнів) класу, утворюються з метою покращення взаємодії з викладачами, особливо в тому, що стосується розробки та здійснення плану роботи навчального закладу, координації навчальних програм та методів навчання, контролю та оцінювання роботи учнів, організації допомоги їм та її індивідуальної роботи. Такі групи дають поради учням, як краще організувати навчання, допомагають їм обрати майбутню спеціальність. Педагогічні ради тримають зв'язок із сім'ями та учнями, працюють у співробітництві з іншими спеціалістами (наприклад, з навчально-виховної роботи та профорієнтації) для вирішення цих завдань.

Педагогічні групи з окремих дисциплін або спеціалізації мають на меті координувати спільну роботу викладачів, щодо технічного забезпечення, підручників та посібників. Педагогічні групи збираються під головуванням керівника навчального закладу.

У педагогічну групу входять викладачі одного основного предмета або додаткових предметів. З урахуванням думки класного керівника педагогічна група забезпечує взаємодію вчителів при координуванні навчальних занять, виборі шкільних підручників, навчального устаткування й педагогічних методик, а також при оцінюванні роботи кожного учня. Педагогічні групи виконують початкову стадію розробки "шкільного проекту" з урахуванням специфіки навчального закладу. Педагогічні групи, що поєднують всіх викладачів однієї шкільної дисципліни, утворюють навчальну раду.

Педагогічні групи, що поєднують всіх викладачів одного класу або однієї групи учнів, утворюють *педагогічну раду*.

Педарада розглядає роботу кожного учня з метою оцінювання його здатностей і надання йому допомоги в заняттях й у виборі подальшого навчання. Рада складає річний звіт про роботу кожного учня й на його основі вносить пропозиції щодо навчальної орієнтації школяра.

Класна рада. Відповідно до ст. 33 постанови від 30 серпня 1985 р., що стосується децентралізації, у кожній державній школі мають бути сформовані класні ради.

Рада класу розглядає педагогічні питання, що стосуються життя класу, форми організації індивідуальної роботи учнів. Представник педагогічної групи надає раді класу результати роботи учнів, а також зауваження та рекомендації з орієнтації, що були розроблені педагогічною групою. Рада вивчає успішність кожного учня для найкращої організації його роботи, з урахуванням виховного, медичного та соціального аспектів.

Враховуючи додаткову інформацію, що отримується за проханням або за дозволом родини чи повнолітнього учня рада класу розробляє пропозиції, котрі потім викладаються керівником навчального закладу родині або повнолітньому учню.

Раду класу очолює керівник навчального закладу; вона складається з викладачів, двох делегатів від батьків учнів (обираються керівником школи зі списку, поданого кожною федерацією батьків, що бере участь у роботі адміністративної ради), двох делегатів від учнів (обираються учнями на початку навчального року), головного радника з питань виховання, радника з питань орієнтації.

Місця розподіляються пропорційно до кількості голосів, отриманих при обранні членів адміністративної ради. Як правило, до класної ради обираються батьки, діти яких вчать в даному класі, хоча в деяких випадках до ради входять на добровільних засадах і батьки учнів з інших класів. Крім того, керівник школи може запросити на засідання класної ради шкільного лікаря, представника служби соціального забезпечення, медсестру. Класна рада скликається три рази на рік з ініціативи керівника школи. Рада враховує думку педради про кожного учня.

Класний керівник, роль та обов'язки якого чітко визначені, подає раді результати, досягнуті учнями, і виражає свою думку щодо рекомендацій з навчальної орієнтації, сформульованих педагогічною групою класу. На підставі цього й з урахуванням усіх педагогічних, соціальних і медичних відомостей, поданих іншими членами, класна рада аналізує ситуацію кожного учня для того, щоб допомогти йому в навчальній роботі, виборі подальшого навчання і, якщо необхідно, в освоєнні професії.

На таких самих умовах і з урахуванням додаткових відомостей, отриманих на прохання або за згодою учня (якщо він повнолітній) або його сім'ї, рада висловлює свою думку з приводу переведення до наступного класу або доцільності повторного навчання в тому самому класі.

Рада не розглядає персональні випадки, оскільки це могло б завдати шкоди учневі або його сім'ї. Якщо існують розбіжності між сім'єю учня й радою із приводу навчальної орієнтації, батьки учня можуть звернутися за підтримкою до керівника школи, а якщо й після цієї розбіжності не переборені – до арбітражної комісії. Рада не вповноважена приймати рішення про виключення зі школи. Таке рішення може виходити тільки від дисциплінарної ради.

Класна рада відіграє провідну роль у педагогічній роботі середнього навчального закладу. Учні зацікавлені в тому, щоб добре підготуватися до класної ради, попередньо переговоривши з викладачами, батьками й радником з виховної роботи. Викладачі, у свою чергу, зацікавлені в тому, щоб представити на раді всю необхідну інформацію для більш чіткого розуміння загального стану справ у класі.

Батьки, які беруть участь у роботі класної ради, є зв'язувальною ланкою між усіма сторонами.

Таким чином, на рівні класних рад забезпечується основний принцип децентралізації – збільшення відповідальності кожного партнера, який бере участь у навчальному процесі.

Постійна комісія складається з керівника закладу, його заступника, керівництва закладу, представника органу місцевого самоврядування, представників, обраних від персоналу, представників, обраних від батьків учнів, представників, обраних від учнів. Ця інстанція готує рішення адміністративної ради. Представників батьків учнів обирають туди батьки учнів – членів цієї ради. Їх має бути чотири – для коледжу та три – для ліцею.

Дисциплінарна рада складається з керівника закладу, його заступника, керівництва закладу, представників, обраних від персоналу, представників, обраних від батьків учнів та учнів, головного радника з виховання. До компетенції дисциплінарної ради належить винесення попереджень, доган, тимчасового або остаточного виключення.

Комісію з питань гігієни та безпеки очолює керівник навчального закладу; вона складається з представників персоналу, який працює у навчальному закладі, учнів, батьків учнів, дирекції, представника органу місцевого самоврядування.

Її призначенням є підготувати пропозиції для адміністративної ради щодо питань безпеки та покращення умов гігієни у навчальному закладі. Ця рада збирається тільки у професійних та технічних ліцеях.

Висновки. Таким чином, ми бачимо, що Франція вже має певний досвід роботи загальноосвітніх шкіл у напрямі впровадження та вдосконалення державно-громадського управління.

Ознайомлення з управлінням навчальним закладом на державно-громадських засадах є дуже корисними для України. Саме такі механізми мають відповідати вимогам розвитку суспільства в умовах створення української державності, культурного й духовного відродження народу. Успіх реформування системи державного управління освітою значною мірою залежить від раціонального та ефективного використання зарубіжного досвіду управління діяльності загальноосвітніми навчальними закладами.

Література

1. Аксіологічний потенціал державного управління освітою : навч. посіб. / В.В. Крижко, І.О. Мамаєва. – К. : Освіта України, 2005. – 224 с.
2. Зязюн Л.І. Освітня система Франції у вимірах демократії, професіоналізму, праці, естетики, артистизму / Л.І. Зязюн // Гуманітарні науки. – 2002. – № 2. – С. 115–121.
3. Шульга Л. Державно-громадське управління освітою: досвід минулого і сучасний стан / Л. Шульга // Рідна школа. – 2004. – № 11.
4. Лавриненко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриненко // Шлях освіти. – 1997. – № 2.
5. Шевченко А. Освіта у Франції / А. Шевченко // Рідна школа. – 2001. – № 2.
6. Покладюк Е. Образование во Франции / Е. Покладюк // Социально-политический журнал. – 1997. – № 4.
7. Корсак К. Система освіти Франції: цілі, структура, досягнення і проблеми / К. Корсак // Вища освіта України. – 2001. – № 1.
8. Сікорський П. Шляхи переходу від державної державно-громадської і громадської форми управління освітою / П. Сікорський // Освіта. – 2003. – № 5–6.
9. Зязюн Л. Освітня система Франції / Л. Зязюн // Рідна школа. – 2001. – № 11.
10. Антонюк Л., Корсак К. Стратегія Європи – якість освіти / Л. Антонюк, К. Корсак // Науковий світ. – 2003. – № 6.
11. Шаркунова В. Загальноосвітні заклади як система і об'єкт управління / В. Шаркунова // Освіта і управління. – 1998. – № 1.
12. Кодекс освіти Франції. Законодавча частина / [за ред. В.М. Філіпова]. – М., 2003.
13. Le système éducatif – Ministère de l'Education nationale.htm.
14. Le collège – Ministère de l'Education nationale.htm.
15. Au collège et au lycée – Ministère de l'Education nationale.htm.
16. Code de l'éducation – Partie législative.htm.